

Náhrada škody

Obviněnému náleží nárok na náhradu škody, i když nepodal stížnost proti usnesení o zahájení trestního stíhání, ledaže by tu v konkrétním případě byly dány důvody hodné zvláštního zřetele pro nepřiznání náhrady škody.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 31 Cdo 2805/2011, ze dne 13.6.2012)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobkyně V. P., zastoupené JUDr. P. S., advokátem se sídlem v O., proti žalované České republice - Ministerstvu spravedlnosti, se sídlem v P., o náhradu škody, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 2 pod sp. zn. 26 C 106/2009, o dovolání žalované proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 16. 3. 2011, č. j. 11 Co 569/2010 - 70, tak, že dovolání se v rozsahu, v němž směřuje proti té části výroku rozsudku odvolacího soudu, v níž byl změněn výrok II. rozsudku soudu prvního stupně, zamítá.

Z odůvodnění :

Obvodní soud pro Prahu 2 rozsudkem ze dne 26. 8. 2010, č. j. 26 C 106/2009 - 54, uložil ve výroku I. žalované povinnost zaplatit žalobkyni částku 90.000,- Kč do patnácti dnů od právní moci rozsudku. Ve výroku II. zamítl žalobu co do částky 59.886,75 Kč a ve výroku III. rozhodl o náhradě nákladů řízení.

K odvolání žalobkyně Městský soud v Praze změnil výrok II. rozsudku soudu prvního stupně tak, že žalované uložil povinnost zaplatit žalobkyni částku 59.886,75 Kč do tří dnů od právní moci rozsudku. Změnil též výrok o náhradě nákladů řízení před soudem prvního stupně a rozhodl o náhradě nákladů řízení odvolacího.

Žalobkyně v řízení tvrdí, že v důsledku držení její osoby ve vazbě od 1. 10. 2004 do 3. 12. 2004 jí ušel výdělek ve výši 45.000,- Kč měsíčně (tedy celkem 90.000,- Kč) a že byla nucena vynaložit náklady na právní zastoupení v trestním řízení ve výši 59.886,75 Kč. Trestní řízení přitom skončilo rozsudkem Okresního soudu v Ostravě ze dne 29. 11. 2006, č. j. 31 T 3/2005 - 1530, tak, že byla podle § 226 písm. b) trestního řádu zproštěna obžaloby pro skutek, jímž měla spáchat pomoc k pokusu trestného činu podvodu.

Soudy vyšly z nesporných tvrzení účastníků řízení, že proti žalobkyni bylo zahájeno trestní stíhání pro výše uvedený skutek a následně byla žalobkyně obžaloby podané u Krajského soudu v Ostravě zproštěna. Ve vazbě byla žalobkyně držena od 1. 10. 2004 do 3. 12. 2004. Proti rozhodnutí o zahájení trestního stíhání žalobkyně nepodala stížnost. Bylo též prokázáno, že žalobkyně v době vzetí do vazby pobírala mzdu od společnosti M. C., a. s., a to na základě pracovní smlouvy ze dne 28. 9. 2004, ve výši 45.000,- Kč měsíčně.

Soud prvního stupně vyhověl žalobě v části, v níž se žalobkyně domáhala náhrady škody spočívající v ušlém výdělku v plném rozsahu, a to s odkazem na § 26 zákona č. [82/1998](#) Sb. a § 442 a násl. obč. zák.

Ve vztahu k nárokované náhradě nákladů na obhajobu v trestním řízení (ve výši 59.886,75 Kč) soud

prvního stupně uvedl, že žalobkyně sice má zásadně právo na náhradu škody způsobené rozhodnutím, které bylo posléze zrušeno, avšak že „nesplnila podmínku podání stížnosti proti sdělení obvinění“. Proto žalobu v této části zamítl.

Žalobkyně proti výroku II. rozsudku soudu prvního stupně podala odvolání. Odvolací soud v tomto rozsahu posoudil rozsudek soudu ve věci samé a dospěl k závěru, že odvolání bylo podáno důvodně.

Odvolací soud považoval za nesporné, že v trestním řízení náklady skutečně žalobkyni vznikly a že se jednalo o obhajobu nutnou. Odvolací soud souhlasil se žalobkyní, že povinnost podat stížnost proti usnesení o zahájení trestního stíhání jí zákon neukládá a v žádném případě není tento postup „vyminován v § 9 zákona č. [82/1998](#) Sb., ani v § 31 téhož zákona“.

Proti tomuto rozsudku podala žalovaná dovolání, jehož přípustnost dovozuje z § 237 odst. 1 písm. a) zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „o. s. ř.“). Žalovaná uvedla, že „dovolání směřuje proti výroku citovaného rozsudku v plném rozsahu“ a že „nesouhlasí s rozhodnutím odvolacího soudu ve věci samé ani o nákladech řízení.“ Nesouhlasí rovněž s odůvodněním napadeného rozsudku. Naproti tomu zcela souhlasí s rozsudkem soudu prvního stupně, a to včetně jeho odůvodnění. Dle současné judikatury se nárok na náhradu škody způsobené zahájením trestního stíhání posuzuje podle § 5 písm. a) a § 7 a § 8 zákona č. [82/1998](#) Sb. jako nárok na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím. Náklady vynaložené na obhajobu jsou obecně považovány za škodu způsobenou usnesením o zahájení trestního stíhání, a nikoliv rozhodnutím o vazbě, kterak chybně dovodil odvolací soud. Žalovaná pak odkázala na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2009, sp. zn. 31 Cdo 3489/2007, a na v něm obsažený závěr, že nejsou-li dány důvody zvláštního zřetele hodné, obviněnému, který byl v trestní věci zproštěn obžaloby, náleží nárok na náhradu škody jen tehdy, podal-li proti usnesení o zahájení trestního stíhání stížnost. Žalovaná navrhla, aby „dovolací soud rozsudek Městského soudu v Praze, č. j. 11 Co 569/2010 16. 3. 2011 změnil tak, že rozsudek soudu I. stupně se potvrzuje“.

Žalobkyně ve svém vyjádření k dovolání nadále tvrdí, že stížnost proti usnesení o zahájení trestního stíhání nepodala, avšak že podání takové stížnosti je výsadním právem obviněného a je ovlivněno taktikou vedení obhajoby. V dané věci mohl takový krok ztížit její důkazní situaci. V kontextu daného případu by podání stížnosti bylo jen formálním úkonem. Žalobkyně též poukázala na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 10. 2008, sp. zn. 28 Cdo 1548/2006. Navrhla, aby dovolací soud dovolání odmítl jako bezdůvodné.

Tříčlenný senát 30, kterému byla věc přidělena k projednání, dospěl k závěru, že věc je třeba předložit k projednání a rozhodnutí velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu podle § 20 zákona č. [6/2002](#) Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zák. č. [6/2002](#) Sb.).

Senát 30 vzal v úvahu, že předchozí nejednotná judikatura Nejvyššího soudu týkající se otázky, zda podání stížnosti proti usnesení o zahájení trestního stíhání je nezbytnou podmínkou pro úspěšné uplatnění nároku na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím podle zákona č. [82/1998](#) Sb., byla sjednocena rozsudkem velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia ze dne 26. 8. 2009, sp. zn. 31 Cdo 3489/2007, uveřejněným pod č. 31/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, na který poukazuje dovolatelka (všechna zde citovaná rozhodnutí Nejvyššího soudu jsou dostupná též na jeho internetových stránkách, www.nsoud.cz).

V tomto rozsudku dospěl Nejvyšší soud k závěru, že „nejde-li o případ zvláštního zřetele hodný, soud přízná obviněnému, který byl v trestním řízení zproštěn obžaloby nebo proti němuž bylo trestní stíhání zastaveno, náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím podle zákona č. [82/1998](#) Sb.

jen tehdy, podal-li proti usnesení o zahájení trestního stíhání stížnost.“

Uvedený rozsudek však byl zrušen nálezem pléna Ústavního soudu ze dne 6. 12. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 35/09. V něm Ústavní soud dospěl k závěru opačnému, totiž že „obviněnému náleží nárok na náhradu škody, i když nepodal stížnost proti usnesení o zahájení trestního stíhání, ledaže by tu [opět] (v konkrétním případě) byly dány důvody hodné zvláštního zřetele pro nepřiznání náhrady škody.“ Tento právní názor byl potvrzen a dále rozveden např. též v nálezů Ústavního soudu ze dne 3. 4. 2012, sp. zn. IV. ÚS 28/12 (oba nálezy jsou dostupné na internetových stránkách Ústavního soudu, <http://nalus.usoud.cz>).

V následném rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 2012, sp. zn. 28 Cdo 2239/2010, týkajícím se téže právní otázky, Nejvyšší soud převzal sice názor vyjádřený Ústavním soudem v právě citovaném nálezů, avšak senát 30 má za to, že je třeba v této procesní situaci respektovat závěry obsažené v rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 10. 3. 2010, sp. zn. 31 Cdo 4291/2009, uveřejněném pod č. 96/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, dle nichž „rozpor v judikatuře Nejvyššího soudu je odstraněn v rovině rozhodovací činnosti tohoto soudu jen postupem dle § 20 odst. 1 zák. č. 6/2002 Sb. ve znění pozdějších předpisů, nebyl-li již odlišný právní názor vysloven ve stanovisku Nejvyššího soudu, zaujatém podle § 14 odst. 3 uvedeného zákona, anebo nebyl-li již odlišný právní názor vysloven právě velkým senátem.“ Proto postupoval, jak uvedeno shora.

Velký senát občanskoprávního a obchodního kolegia pak věc projednal a rozhodl o ní v souladu s ustanoveními § 19 a § 20 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb.

Velký senát vychází z toho, že v důsledku zrušujícího nálezů Ústavního soudu bylo odstraněno sjednocující rozhodnutí Nejvyššího soudu, jenž je ve smyslu čl. 92 zák. č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky (dále jen Ústavy), vrcholným soudním orgánem ve věcech patřících do pravomoci soudů s výjimkou záležitostí, o nichž rozhoduje Ústavní soud nebo Nejvyšší správní soud, a jenž dle § 14 odst. 1, zák. č. 6/2002 Sb. rozhodováním o mimořádných opravných prostředcích zajišťuje jednotu a zákonnost rozhodování. V takovém případě je na místě rozpor v judikatuře uvedený ve zrušeném rozhodnutí Nejvyššího soudu odstranit leda postupem podle § 20 odst. 1 posledně uvedeného zákona, a to i tehdy, je-li důvodem pro případnou odlišnost názoru závazný názor Ústavního soudu. Jinými slovy řečeno přísluší rozpory v rozhodování soudu Nejvyššího řešit zákonem stanoveným způsobem velkém senátu Nejvyššího soudu a prosté převzetí názoru Ústavního soudu procesním senátem Nejvyššího soudu do jeho rozhodnutí ke sjednocení rozhodování nepostačuje.

Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném od 1. 7. 2009 (viz čl. II., bod 12 zákona č. 7/2009 Sb.).

Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, řádně zastoupenou podle § 241 odst. 1 o. s. ř. Dovolací soud se proto zabýval přípustností dovolání.

Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže to zákon připouští.

V daném případě je dovolání přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř., neboť směřuje proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu, jímž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé.

Dovolání žalované směřovalo jen proti té části výroku odvolacího soudu, v níž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé, a dále proti výrokům o náhradě nákladů řízení.

Odvolací soud dospěl k závěru, že povinnost podat stížnost proti usnesení o zahájení trestního stíhání

zákon žalobkyni neukládá a v žádném případě není tento postup vyňován v § 9 zákona č. [82/1998](#) Sb., ani v § 31 téhož zákona.

Důvodnost nároku uplatněného žalobkyní bylo třeba ve smyslu řešené právní otázky posoudit podle § 8 odst. 2 zákona č. [82/1998](#) Sb., ve znění účinném před novelou provedenou zákonem č. [160/2006](#) Sb., tedy ve znění účinném v době trestního stíhání žalobkyně: „Nárok na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím lze přiznat pouze tehdy, pokud poškozený využil možnosti podat proti nezákonnému rozhodnutí odvolání, rozklad, námitky, odpor, stížnost nebo opravný prostředek podle zvláštního předpisu (dále jen "řádný opravný prostředek"), nejde-li o případy zvláštního zřetele hodné.“ § 31 odst. 1 téhož zákona rovněž ve znění před novelou provedenou zákonem č. [160/2006](#) Sb. stanoví: „Náhrada škody zahrnuje náhradu nákladů řízení, které poškozenému vznikly v řízení, v němž bylo vydáno nezákonné rozhodnutí nebo rozhodnutí o vazbě, trestu nebo ochranném opatření, a v řízení, v němž bylo vydáno zrušující nebo zprošťující rozhodnutí, rozhodnutí, jímž bylo trestní řízení zastaveno, nebo rozhodnutí, jímž byla věc postoupena jinému orgánu.“

Náklady vynaložené žalobkyní na obhajobu v trestním řízení se nepovažují za náklady vynaložené v důsledku uvalení vazby (jak zřejmě dovodil odvolací soud), ale v důsledku zahájení trestního řízení, které nebylo skončeno pravomocným odsuzujícím rozsudkem. Za nezákonné rozhodnutí je tu pak považováno rozhodnutí o zahájení trestního stíhání.

Ústavní soud v řešené právní otázce nepřijal výkladový názor dříve vyslovený Nejvyšším soudem (viz výše). Nejvyšší soud je názorem vysloveným v nález pléna Ústavního soudu, sp. zn. Pl. ÚS 35/09, ve smyslu čl. 89 odst. 2 Ústavy vázán.

Nejvyšší soud proto i s ohledem na svou sjednocující roli v oblasti rozhodovací činnosti obecných soudů (§ 14 odst. 1 zákona č. [6/2002](#) Sb.) dospívá v tomto rozhodnutí k závěru, že obviněnému náleží nárok na náhradu škody, i když nepodal stížnost proti usnesení o zahájení trestního stíhání, ledaže by tu v konkrétním případě byly dány důvody hodné zvláštního zřetele pro nepřiznání náhrady škody.

Jestliže odvolací soud založil své rozhodnutí na argumentaci, která je souladná s uvedeným názorem, a jestliže dovolatelka brojí právě jen proti ní, přičemž ze žádných dosud zjištěných okolností daného případu nevyplývá, že by byly dány okolnosti zvláštního zřetele hodné pro nepřiznání náhrady škody, je třeba považovat rozsudek odvolacího soudu za správný.

Proto dovolací soud postupoval podle § 243b odst. 2 části věty před středníkem o. s. ř. a dovolání žalované v části, v níž směřovalo proti měnícímu výroku odvolacího soudu ve věci samé, zamítl.

Dovolatelka však napadla i ty části výroku rozsudku soudu odvolacího, v nichž bylo rozhodnuto o náhradě nákladů řízení mezi účastníky, a to jak za řízení před soudem prvního stupně, tak i řízení odvolacího.

V této části není dovolání přípustné. Rozhodnutí o nákladech řízení má vždy povahu usnesení, a to i v případě, že je začleněno do rozsudku, a stává se tak formálně jeho součástí (§ 167 odst. 1 o. s. ř.). Proto je třeba přípustnost dovolání proti němu zvažovat z hlediska úpravy přípustnosti dovolání proti usnesení. Ta je obsažena v ustanoveních § 237 až § 239 o. s. ř. Přípustnost podle § 237 o. s. ř. dána být nemůže, neboť usnesení o nákladech řízení není rozhodnutím ve věci samé (srovnej usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2002, sp. zn. 29 Odo 874/2001, uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 4/2003, dostupné též na internetových stránkách Nejvyššího soudu, www.nsoud.cz). Přípustnost dovolání proti nákladovým výrokům pak není založena ani ustanoveními § 238, § 238a a § 239 o. s. ř., jelikož tyto výroky nelze podřadit žádnému z tam taxativně vyjmenovaných případů. Dovolací soud proto v této části dovolání podle § 243b odst. 5 a § 218 písm.

c) o. s. ř odmítl.

(zdroj: www.nsoud.cz)

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Započtení pohledávek \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)